

Asia: VN/23793/2023

Vates-säätiön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Vates-säätiö sr on vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä edistävä asiantuntijaorganisaatio. Tämä lausunto koskee hallituksen esitysluonnoksen **työssäoloehdon karttamisen poistamista palkkatuetun työn ajalta** liittyviä kohtia.

Palkkatuettu työ on normaali työsuhde. Tästä syystä Vates-säätiö vaatii, että palkkatuetun työn on myös jatkossa kerrytettävä työssäoloehdot.

Hallituksen esityksen mukaan työskentely palkkatuella ei kerryttäisi 1.9.2024 alkaen enää oikeutta ansiopäivärahaan. Tällä hetkellä palkkatuettu työ kerryttää työssäoloa 75 % osuudella. Työllistämismääräysten perusteella järjestetyssä palkkatuetussa työssä jokainen viikko täyttää työssäoloehdon. Esityksen toteutuessa palkkatutusta työstä ei enää kertyisi työssäoloehdot.

Palkkatukea koskeva muutos vaikuttaa erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymiseen. Koska työssäoloehdon täyttäminen on ansiosidonnaisen päivärahan saamisen ehto, on jatkossa lähes mahdotonta päästä uudelleen ansiosidonnaisen työttömyysetuuden piiriin. Kuten lakiesityksen perusteluissa mainitaan, jos palkkatuettu työ ei johda työllistymiseen ja henkilö palaa takaisin työttömyyteen, on todennäköistä, että henkilö siirtyy/palaa työmarkkinatuella, joka on keskimäärin alhaisempi kuin nykytilanteessa. Tämä alentaa merkittävästi työnhakijan käytettävissä olevia tuloja ja lisää muiden etuuksien tarvetta. Esityksessä todetaan, että matalampi työttömyysetuus parantaisi työnhaun kannustimia. Tästä ei ole minkäänlaista näyttöä olemassa. On siis selvä, että tulevaisuudessa, työnhakijan näkökulmasta, palkkatuettu työ voi olla nykyistä kannattamattomampaa.

Esityksen mukaan ns. alentuneesti työkykyisille henkilöille työssäoloehdot kuitenkin kertyisi ensimmäisen 10 työssäolokuukauden jälkeen (75 % kerryttävistä kuukausista), mikäli palkkatuella myönnetään jatkoa **samaan työsuhteeseen**. Esityksen mukaan myöskään alentuneesti työkykyisten henkilöiden osalta työssäoloehdot ei kertyisi ensimmäisten 10 kuukauden ajalta palkkatuetusta työstä. Palkkatuetun työn tulisi kestää nykyistä pidempään, jotta työssäoloehdot täytyisi pelkällä palkkatuetulla työllä.

On erittäin tärkeää, että alentuneesti työkykyisten osalta esityksessä on erillinen poikkeava kirjaus. Työssäoloehdot tulisi kuitenkin kertyä jo ensimmäisen 10 kuukauden palkkatuetun työssäoloajan ajalta, eikä vasta sen jälkeen syntyvältä ajalta. Palkkatuettu työ on normaali työsuhde. Vammaisilla tai osatyökykyisillä henkilöillä työura voi koostua palkkatuetusta työstä ja ilman työssäoloehdon kertymisen säilyttävää kirjausta he jäisivät pysyvästi ansiosidonnaisen ja peruspäivärahan ulkopuolelle työssäkäynnistä huolimatta.

Vates-säätiö esittää lakiesityksen muuttamista niin, että yli 60-vuotiaiden työssäoloehdon kertymä palkkatuetusta työstä säilyy ainakin samalla tavoin kuin alentuneesti työkykyisillä.

Suomen hallitus haluaa torjua ikäsyrrintää ja haluaa poistaa ikääntyneimpien henkilöiden työllistymisen ja työllistämisen esteitä. Hallitusohjelmassa mainitaan, että yli 50-vuotiaiden työuran jatkuminen halutaan turvata. Yhtenä keinona mainitaan työnantajien taloudellisten velvoitteiden keventäminen mm. siten, että yli 55-vuotiaina uusina työntekijöinä palkatuista henkilöistä yrityksille syntyvä työnantajien työeläkemaksun maksuluokkavaikutus poistetaan. Tämä on työnantajien näkökulmasta kannatettava uudistus.

Palkkatuki on monesti ollut vanhemmilla työntekijöillä ainoa mahdollisuus neuvotella työnantajan kanssa työpaikasta ja työllistyä. Vaikka työkokemusta ja osaamista on kartutettu palkkatuetussa työssä, ovat jatkomahdollisuudet työllistyä palkkatuen jälkeen olleet aikaisemminkin heikot, eikä esitetty lakimuutos toisi tähän korjausta. Mikäli vanhemmat työntekijät eivät pääse jatkamaan työntekoaan, ei hallitusohjelman työllisyystavoite tule toteutumaan. Suomen väestörakenteen lähivuosien kehitys merkitsee työvoimatarpeen kasvua, minkä takia tarvitaan mm. työelämän muokkaamista myös vanhimpien työntekijöiden edellytyksiin sopiviksi.

Huomioita esityksen taloudellisista vaikutuksista

Mikäli työssäoloa ei tulevaisuudessa kerry palkkatuetulta työjaksolta, palkkatuen käyttö työllistymistä edistävänä palveluna tulee vähenemään voimakkaasti tai jopa loppumaan kokonaan. Näkymänä voi olla, ettei palkkatuettuun työhön enää hakeuduta eikä sitä enää nähdä oikeana työnä. Tämä heijastuu myös työnantajiin, jotka eivät enää saa hakijoita työpaikkoihin, kun työttömillä on vähemmän kannustimia ottaa vastaan palkkatukityötä.

Aluepoliittisesti merkittävää on, että etenkin pienillä paikkakunnilla palkkatuettu työ työllistymistä edistävänä palveluna on merkittävä lisä paikallisille työnantajille. Työssäoloehdon kertymättömyys työllistymistä edistävissä palveluissa kaventaa kuntien keinovalikoimaa työllisyyspalveluissa. Korvaavien työllistymistä edistävien palveluiden puute alueilla vaarantaa ihmisten työllistymisen ja toimeentulon. Korvaavat palvelut voivat löytyä vain pidempien matkojen päästä, jonne ei ole mahdollisuutta kulkea. Pahimmassa tapauksessa muutos ei tuo etuja vaan ainoastaan tuo lisääntyvää palvelutarvetta sosiaali- ja terveyspalveluihin, Kelan palveluihin sekä lisää kuntien rahoitustarvetta, kun asiakas palaa etuudelle, jonka perusosasta kunnalla on TE-palvelu-uudistuksen rahoitusmallin mukainen rahoitusvastuu.

Vates-säätiö, edellä mainittuihin perusteisiin vedoten, ei kannata esityksessä olevaa työssäoloehdon leikkaamista palkkatuetun työn osalta.

Helsingissä 19. päivänä tammikuuta 2024

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja
Vates-säätiö sr